

EURÓPAI ADATVÉDELMI BIZTOS

Az európai adatvédelmi biztos véleményének összefoglalója az Európai Unió és tagállamai, valamint az Amerikai Egyesült Államok, Ausztrália, Japán, Kanada, a Koreai Köztársaság, a Marokkói Királyság, a Mexikói Egyesült Államok, a Svájci Államszövetség, a Szingapúri Köztársaság és Új-Zéland közötti, hamisítás elleni kereskedelmi megállapodásnak az Európai Unió nevében történő aláírásáról szóló tanácsi határozatra irányuló javaslatról

(Rövidített változat. A vélemény teljes szövege angol, francia és német nyelven megtalálható az európai adatvédelmi biztos honlapján: <http://www.edps.europa.eu>)

(2012/C 215/08)

I. Bevezetés

I.1. Az ACTA-ra irányuló uniós jogalkotási folyamat

1. 2011. június 24-én a Bizottság tanácsi határozatra irányuló javaslatot nyújtott be az Európai Unió és tagállamai, valamint az Amerikai Egyesült Államok, Ausztrália, Japán, Kanada, a Koreai Köztársaság, a Marokkói Királyság, a Mexikói Egyesült Államok, a Svájci Államszövetség, a Szingapúri Köztársaság és Új-Zéland közötti, hamisítás elleni kereskedelmi megállapodásnak (a továbbiakban: „ACTA”, vagy „Megállapodás”) az Európai Unió nevében történő aláírásáról ⁽¹⁾.

2. A Megállapodás célja a szellemi tulajdon-jogok érvényesítésének megerősítése közös jogérvényesítési megközelítés kialakításával és a nemzetközi együttműködés elősegítésével. A II. fejezet több jogterületen is tartalmaz intézkedéseket, így a polgári jogi jogérvényesítés (2. szakasz), a határokon alkalmazandó intézkedések (3. szakasz), a büntetőjogi jogérvényesítés (4. szakasz), valamint a szellemi tulajdon-jogoknak a digitális környezetben való érvényesítése (5. szakasz) területén. A III. fejezet a jogérvényesítési gyakorlatok javítását célzó intézkedéseket tartalmaz, a IV. fejezet pedig a nemzetközi együttműködéssel foglalkozik.

3. Az ACTA-t a Tanács 2011 decemberében egyhangúlag elfogadta ⁽²⁾, 2012. január 26-án pedig aláírta az Európai Bizottság és 22 tagállam ⁽³⁾. A Megállapodás 40. cikke értelmében az ACTA akkor lép hatályba, ha hat aláíró állam jóváhagyta azt. Ahhoz azonban, hogy a Megállapodás uniós jogszabályként is hatályba lépjen, az Európai Uniónak jóvá kell hagynia, ami azt jelenti, hogy az Európai Parlamentnek a nemzetközi kereskedelmi megállapodásokra vonatkozó egyetértési eljárás szerint jóvá kell hagynia ⁽⁴⁾, a tagállamoknak pedig alkotmányos eljárásaik szerint ratifikálniuk kell. Az Európai Parlament plenáris ülése a tervek szerint 2012 folyamán fog szavazni az ACTA-ról.

I.2. Az ACTA jelenlegi helyzete az EU-ban

4. Az utóbbi hónapokban egyre nőtt az aggodalom az ACTA-val kapcsolatban ⁽⁵⁾. Ennek eredményeképpen az Európai Bizottság 2012. február 22-én bejelentette: a Megállapodást véleményezés céljából az

⁽¹⁾ A Bizottság tanácsi határozatra irányuló javaslata az Európai Unió és tagállamai, valamint az Amerikai Egyesült Államok, Ausztrália, Japán, Kanada, a Koreai Köztársaság, a Marokkói Királyság, a Mexikói Egyesült Államok, a Svájci Államszövetség, a Szingapúri Köztársaság és Új-Zéland közötti, hamisítás elleni kereskedelmi megállapodásnak az Európai Unió nevében történő aláírásáról (COM(2011) 380 végleges).

⁽²⁾ A Megállapodás szövegének legutóbbi, 2011. augusztus 23-i tanácsi változata elérhető a következő honlapon: <http://register.consilium.europa.eu/pdf/hu/11/st12/st12196.hu11.pdf>

⁽³⁾ Németország, Észtország, Ciprus, Hollandia és Szlovákia még nem írta alá a Megállapodást.

⁽⁴⁾ Az EUMSZ 218. cikkének (6) bekezdése szerint.

⁽⁵⁾ Lásd többek között: <http://euobserver.com/9/115043>; <http://euobserver.com/871/115128>; https://www.bfdi.bund.de/bfdi_forum/showthread.php?3062-ACTA-und-der-Datenschutz, <http://www.bbc.co.uk/news/technology-17012832>

Európai Unió Bírósága elé kívánja utalni⁽⁶⁾. A véleménykérésre vonatkozó eljárásról az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 218. cikkének (11) bekezdése rendelkezik⁽⁷⁾.

5. 2012. április 4-én a Bizottság úgy határozott, hogy a Bíróságnak a következő kérdést teszi fel: „Összeegyeztethető-e a hamisítás elleni kereskedelmi megállapodás (ACTA) az európai szerződésekkel, különösen az Európai Unió Alapjogi Chartájával?”⁽⁸⁾ Amennyiben a válasz negatív, az EUMSZ 218. cikkének (11) bekezdése egyértelműen rendelkezik arról, hogy „a tervezett megállapodás csak akkor léphet hatályba, ha azt módosítják, vagy a Szerződéseket felülvizsgálják”.

6. Az azonban, hogy a Bizottság a Megállapodást a Bíróság elé utalta, nem függesztette fel automatikusan az Európai Parlamentben jelenleg folyamatban levő egyetértési eljárást. Miután az Európai Parlament Nemzetközi Kereskedelmi Bizottsága megvitatta a kérdést, az a határozat született, hogy a Parlament a tervezett menetrend szerint folytatja a Megállapodásról szóló szavazást⁽⁹⁾.

I.3. Az ACTA-ról szóló második európai adatvédelmi biztosi vélemény kiadásának okai

7. 2010 februárjában az európai adatvédelmi biztos saját kezdeményezésére véleményt adott ki annak érdekében, hogy felhívja a Bizottság figyelmét azokra a magánélet és az adatok védelméhez kapcsolódó szempontokra, amelyeket az ACTA-tárgyalásokon figyelembe kell venni⁽¹⁰⁾. Noha a tárgyalásokat bizalmasan folytatták, voltak azonban arra utaló jelek, hogy az ACTA olyan online jogérvényesítési intézkedéseket is tartalmazni fog, amelyek hatással vannak az adatvédelmi jogokra; ilyen különösen az internet-hozzáférés három figyelmeztetés utáni korlátozását célzó mechanizmus⁽¹¹⁾.

8. Az európai adatvédelmi biztos akkori elemzését az ilyen intézkedéstípusok jogszerűségére és arányosságára összpontosította, és arra a következtetésre jutott, hogy egy olyan intézkedésnek az ACTA-ba való belefoglalása, amely az internethasználók tevékenységének jelentősebb felügyeletét jelentené, ellentétes lenne az EU alapjogaival, különösen a magánélethez és a személyes adatok védelméhez való jogokkal, amelyek az emberi jogok európai egyezményének 8. cikke és az EU Alapjogi Chartájának⁽¹²⁾ 7. és 8. cikke értelmében védelmet élveznek. Az európai adatvédelmi biztos ezenkívül kiemelte azokat a biztosítékokat, amelyekre a személyes adatokra irányuló nemzetközi információcserénél a szellemi tulajdon-jogok érvényesítésével összefüggésben szükség van.

9. Most, hogy az ACTA-ról szóló megállapodás-javaslat szövege nyilvános lett⁽¹³⁾, az európai adatvédelmi biztos helyénvalónak tartja, hogy az ACTA-ról kiadjon egy második véleményt abból a célból, hogy adatvédelmi szempontból értékelje a Megállapodás egyes rendelkezéseit, és hogy ezáltal olyan szakértelmet nyújtson, amelyet a jövőbeli eljárásban figyelembe lehet venni. Az európai adatvédelmi biztos ezért saját kezdeményezésére a 45/2001/EK rendelet 41. cikkének (2) bekezdése alapján elfogadta a jelenlegi véleményt abból a célból, hogy az ACTA által felvetett, magánélet és az adatok védelméhez kapcsolódó kérdéseket illetően útmutatást nyújtson.

(Rövidített változat. A vélemény teljes szövege angol, francia és német nyelven megtalálható az európai adatvédelmi biztos honlapján: <http://www.edps.europa.eu>)

⁽⁶⁾ Karel De Gucht biztos közleménye az ACTA-ról (hamisítás elleni kereskedelmi megállapodás), <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEMO/12/128>

⁽⁷⁾ Az EUMSZ 218. cikkének (11) bekezdése kimondja, hogy „Egy tagállam, az Európai Parlament, a Tanács vagy a Bizottság kérheti a Bíróság véleményét a tervezett megállapodásnak a Szerződésekkel való összeegyeztethetőségéről. Ha a Bíróság véleménye kedvezőtlen, a tervezett megállapodás csak akkor léphet hatályba, ha azt módosítják, vagy a Szerződéseket felülvizsgálják.” Az Európai Bíróság eljárási szabályzata 107. cikkének (2) bekezdése szerint „A vélemény foglalkozhat mind azzal a kérdéssel, hogy a tervezett megállapodás összeegyeztethető-e a Szerződések rendelkezéseivel, mind pedig azzal, hogy az Unió vagy valamely uniós intézmény hatásköre kiterjed-e ilyen megállapodás megkötésére”.

⁽⁸⁾ <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/12/354&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>

⁽⁹⁾ Lásd: <http://www.europarl.europa.eu/article/parliament-halts-sending-acta-court-justice>

⁽¹⁰⁾ Az európai adatvédelmi biztos véleménye az Európai Unió által a hamisítás elleni kereskedelmi megállapodásról (ACTA) folytatott tárgyalásokról (HL C 147., 2010.6.5., 1. o.).

⁽¹¹⁾ Az „internet-hozzáférés három figyelmeztetés utáni korlátozását célzó politikák” vagy más néven a „fokozatos beavatkozás” elvén alapuló rendszerek lehetővé teszik, hogy a szerzői jogok jogosultjai vagy felhatalmazott harmadik felek ellenőrizzék az internethasználókat, és azonosítsák a szerzői jogokat vélhetően megsértő személyeket. Az állítólagos jogsértő internetszolgáltatójának értesítését követően utóbbi figyelmeztetné a jogsértőként azonosított felhasználót; három figyelmeztetés után pedig megszüntetnék az internethez való hozzáférését.

⁽¹²⁾ Az Európai Unió Alapjogi Chartája (HL C 303., 2007.12.14., 1. o.).

⁽¹³⁾ L. 3. lányszöveg.

II. Következtetés

67. Az európai adatvédelmi biztos elismeri a szellemi tulajdon-jogok nemzetközi érvényesítésének biztosításával kapcsolatos jogos aggodalmakat, azonban megfelelő egyensúlyt kell kialakítani egyfelől a szellemi tulajdon-jogok védelmének igénye, másfelől a magánélet és a személyes adatok védelméhez való jogok között.

68. Az európai adatvédelmi biztos hangsúlyozza, hogy a szellemi tulajdon-jogok érvényesítésének megerősítése érdekében tervezett módszerek nem lehetnek a személyek magánélethez, adatvédelemhez és a szólásszabadsághoz való alapvető jogainak és szabadságjogainak, valamint más, olyan jogoknak a kárára, mint az ártatlanság védelme és a hatékony bírói védelem.

69. A Megállapodásban szereplő, a szellemi tulajdon-jogok digitális környezetben való érvényesítését illetően tervezett intézkedések között sok olyan van, amely a felhasználók magatartásának és interneten zajló elektronikus kommunikációjának nyomon követését vonná maga után. Ezek az intézkedések durván behatolnak a személyek magánszférájába, ezért ha végrehajtásuk nem megfelelő, az sérthetné többek között a személyek magánélethez, adatvédelemhez és a kommunikáció bizalmas jellegéhez való jogait és szabadságjogait.

70. Biztosítani kell, hogy az ACTA hatálybalépésének következtében az Európai Unióban végrehajtott valamennyi online jogérvényesítési intézkedés valóban szükséges és a szellemi tulajdon-jogok érvényesítése céljához mérten arányos legyen. Az európai adatvédelmi biztos kiemeli, hogy az olyan intézkedések, amelyek az internethasználók magatartásának, illetve elektronikus kommunikációjának jelentéktelen, kismértékű, nem nyereségszerzésre irányuló jogsértések miatt válogatás nélküli, illetve széles körű ellenőrzését vonná maguk után, aránytalanok lennének és megsértenék az emberi jogok európai egyezményének 8. cikkét, az EU Alapjogi Chartájának 7. és 8. cikkét, valamint az adatvédelmi irányelvet.

71. Az európai adatvédelmi biztos ezenkívül konkrét aggályokat is megfogalmazott a Megállapodás több rendelkezésével kapcsolatban, ezek különösen a következők:

- a Megállapodás nem fogalmazza meg egyértelműen a 27. cikkben előírányzott, a digitális környezetben végrehajtandó jogérvényesítési intézkedések hatályát és azt, hogy azok a szellemi tulajdon-jogoknak csak a nagymértékű megsértésére vonatkoznak-e. A Megállapodás 23. cikkében szereplő „kereskedelmi mértékű” szóösszetétel nincs elég pontosan meghatározva, és a magánfelhasználók által magáncélból és nem nyereségszerzés céljából végrehajtott cselekmények nincsenek kifejezetten kizárva a Megállapodás hatálya alól,
- a Megállapodás 27. cikkének (4) bekezdésének értelmében ideiglenes intézkedési jogkörrel felruházott „illetékes hatóságok” fogalma nem eléggé konkrét és nem nyújt elegendő bizonyosságot abban a tekintetben, hogy az állítólagos jogsértők személyes adatainak közzétételére csak a bírói hatóságok ellenőrzése mellett kerülhet sor. Ezenkívül azok a feltételek sem kielégítőek, amelyeket a jogosultaknak teljesíteniük kell ahhoz, hogy ilyen ideiglenes intézkedésre jogosultak legyenek. E bizonytalanságoknak különösen azokban az esetekben lehet fontos szerepük, amikor külföldi „illetékes hatóságoktól” érkeznek megkeresések uniós székhelyű internetszolgáltatókhoz,
- a Megállapodás 27. cikkének (3) bekezdése szerint végrehajtható önkéntes jogérvényesítési együttműködési intézkedések közül sok a személyes adatoknak az internetszolgáltatók általi olyan feldolgozását vonná maga után, amely túllép az uniós jogszabályok hatályán,
- a Megállapodás nem tartalmaz elegendő korlátozást és biztosítékot az olyan intézkedések végrehajtását illetően, amelyek az elektronikus kommunikációs hálózatok nagyfokú ellenőrzését vonják maguk után. A Megállapodás nem gondoskodik biztosítékokról különösen a következőket illetően: a magánélet és a személyes adatok védelméhez való jogok tiszteletben tartása, a hatékony bírói védelem, a tisztességes eljárás, valamint az ártatlanság védelmére vonatkozó elv tiszteletben tartása.

Kelt Brüsszelben, 2012. április 24-én.

Giovanni BUTTARELLI
az európai adatvédelmi biztos helyettese